

Referanser: KM 10/22, KR 103/22

Arkivsak: 17/03190-32

Tiltak for å øke ungdomsrepresentasjonen i Kirkemøtet

Sammendrag

Kirkemøtet 2022 vedtok en bestilling om å utrede tiltak for å øke ungdomsrepresentasjonen i Kirkemøtet. Med bakgrunn i utredningen fra arbeidsgruppe 3 *Kirkelig demokrati og valgordninger* foreslås det å sende en sak på høring med vurdering av ulike tiltak for å øke ungdomsrepresentasjonen i Kirkemøtet.

Det foreslås å legge høringsoppsummeringen frem for Ungdommens kirkemøte 2023, slik at Ungdommens kirkemøte får uttale seg om saken før den går videre til behandling Kirkemøtet i 2024.

Forslag til vedtak

Kirkerådet sender forslaget på høring til ungdomsrådene i bispedømmene, barne- og ungdomsorganisasjonene som er medlem av samarbeidsrådet for barne- og ungdomsorganisasjoner, og bispedømmerådene.

Saksorientering

Innledning

I sak KM 10/22 *Kirkelig organisering* vedtok Kirkemøtet 2022 følgende:

«Kirkemøtet ber Kirkerådet fremme en eller flere saker til Kirkemøtet om konkrete endringer i kirkeordningen eller øvrig regelverk, som bygger på følgende modelluavhengige elementer eller føringer:

a) (...)

- b) Lederen av Den norske kirkes ungdomsutvalg skal være medlem av Kirkemøtet. Det må samtidig utredes tiltak for å øke ungdomsrepresentasjonen i Kirkemøtet».

Denne delen av vedtaket inneholder to oppfølgingspunkter: For det første planlegger Kirkerådet å fremme en sak til Kirkemøtet 2023 med forslag om å endre kirkeordningen slik at lederen av Den norske kirkes ungdomsutvalg blir medlem av Kirkemøtet, i tråd med Kirkemøtets vedtak. For det andre utreder Kirkerådet tiltak for å øke ungdomsrepresentasjonen i Kirkemøtet. Det er det siste som er temaet for denne saken.

Denne saken er avgrenset til å handle om tiltak for å øke ungdomsrepresentasjonen i Kirkemøtet.

Forslag til prosess frem mot beslutning i Kirkemøtet

Det legges opp til at saken sendes på høring til ungdomsrådene i bispedømmene, organisasjonene tilknyttet Samarbeidsrådet for barne- og ungdomsorganisasjoner, og bispedømmerådene. Høringsfrist settes til 1. juni 2023.

I etterkant av høringen foreslås det at høringsoppsummeringen legges frem for Ungdommens kirkemøte i oktober 2023. Ungdommens kirkemøte 2023 gir sin uttalelse på bakgrunn av høringen. Dette er en parallell til den prosedyren som ble benyttet av departementet i forbindelse med endringer i kirkeloven tidligere: Først ble menighetsråd, kirkelige fellesråd, bispedømmerådet og andre kirkelige organer hørt, før Kirkemøtet fikk avgi en autoritativ uttalelse som ble tillagt stor vekt i den senere behandlingen.

Kirkerådet vil etter planen deretter få saken til behandling i sitt møte i desember 2023 eller januar 2024, slik at rådet kan gi sin innstilling til et prinsippvedtak i saken på Kirkemøtet 2024. Uttalelsen fra Ungdommens kirkemøte vil følge saken.

Utvikling av ungdomsrepresentasjon i Kirkemøtet

Kirkemøtet vedtok i 1993 en målsetning om at unge under 30 år skulle bli representert med minst 20 prosent i kirkelige rådsorganer på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå (KM 11/93). Denne målsetningen gjelder også for ungdomsrepresentasjon i Kirkemøtet.

Ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2006, 2009, 2011, 2015 og 2019 oppnådde man følgende andel unge i bispedømmeråd og Kirkemøtet:

	Andel under 30 år innvalgt ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet	Andel under 30 år av medlemmene i bispedømmeråd og Kirkemøtet totalt
2006	27 %	14 %
2009	22,0 %	14,8 %
2011	24,7 %	16,4 %
2015	28,6 %	20,0 %
2019	18,2 %	12,1 %

Siden målsetningen fra Kirkemøtet er at minst 20 prosent av medlemmene i kirkelige rådsorganer skal være under 30 år, er det antallet medlemmer under 30 år

totalt, som er den relevante målestokken. Som det fremgår av oversikten, er andelen valgt inn i Kirkemøtet i 2019 langt fra å innfri dette målet.

Arbeidsgruppe 3 *Kirkelig demokrati og valgordninger* (heretter bare arbeidsgruppe 3) under Müller-Nilsen-utvalget behandlet dette spørsmålet. De forklarte at lav ungdomsrepresentasjon i Kirkemøtet etter 2019 kan forklares ved at det har vokst frem flere lister som konkurrerer om mandatene. Når listene får fra ett til fire mandater, vil det kunne være vanskelig for de unge på de ulike listene å nå opp til fast plass gjennom valget, særlig om de ikke har vært blant dem som har fått stemmetillegg.

Vurdering av ulike tiltak for å øke ungdomsrepresentasjon i Kirkemøtet

Egen representasjon fra Ungdommens kirkemøte

Unge deltakelse i det kirkelige demokratiet har siden 1993 gått langs to spor, satsning på unges deltakelse i det ordinære kirkelige demokratiet og satsning på unges deltakelse i den kirkelige ungdomsdemokratistrukturen. Gjennom bestemmelsen om ungdomsdemokratiet i kirkeordningen og Kirkemøtets regulvedtak om ungdomsdemokrati i Den norske kirke i 2020, har ungdomsdemokratiet blitt regelfestet som formelle kirkelige organer på nasjonalt og regionalt nivå. Ungdomsting i hvert bispedømme velger ungdomsråd. Ungdomsrådene og barne- og ungdomsorganisasjoner tilknyttet Den norske kirke, sender delegater til Ungdommens kirkemøte.

Et tiltak for å øke ungdomsrepresentasjonen i Kirkemøtet kunne være å gi unge representanter som er valgt fra Ungdommens kirkemøte, en økt representasjon i Kirkemøtet. I dagens ordning er det fire representanter fra Ungdommens kirkemøte som møter som representanter med tale- og forslagsrett på Kirkemøtet. Kirkemøtet har vedtatt at én av disse, lederen for Den norske kirkes ungdomsutvalg, skal bli medlem av Kirkemøtet med stemmerett.

Da Kirkemøtets sammensetning ble endret i 2010 i forbindelse med demokratireformen i Den norske kirke, ble det lagt vekt på at medlemmene fra Kirkemøtet først og fremst burde velges gjennom den ordinære valgkanalen. En ordning med at Kirkemøtet supplerte seg selv ved å velge medlemmer på såkalt fritt grunnlag, ble i hovedsak avskaffet, med unntak av lederen av Samisk kirkeråd, som i dag velges etter nominasjon fra Samisk kirkelig valg møte.

Kirkerådet mener at medlemmene av Kirkemøtet først og fremst bør velges gjennom den ordinære valgkanalen. Når Kirkemøtet nå har vedtatt at lederen av Ungdommens kirkemøte skal bli medlem av Kirkemøtet, har Kirkemøtet allerede tatt stilling til at det skal være en egen representasjon fra Ungdommens kirkemøte. Kirkerådet vurderer det derfor ikke som aktuelt å utvide den særskilte representasjonen fra Ungdommens kirkemøte ytterligere. Det må heller vurderes andre tiltak for å øke ungdomsrepresentasjonen i Kirkemøtet.

Egen kvote for unge i den ordinære valgkanalen

Arbeidsgruppe 3 har pekt på at en kunne ha vurdert å fastsette en egen kvote for unge, for eksempel at det skal være valgt to unge fra hvert bispedømme for å sikre at unge blir representert i Kirkemøtet. Arbeidsgruppen pekte på at det kan tenkes ulike måter å få det til på, for eksempel ved spesielle regler som sikrer at det skal kåres

minst to unge kandidater ut fra personlig stemmetall før andre kandidater kåres ut fra personlig stemmetall. Det vil imidlertid kunne medføre at noen blir valgt som har få personstemmer sammenlignet med andre kandidater, slik at valgordningen legger begrensninger i velgernes mulighet til å velge kandidater. Det vil også gjøre at de ulike listene ikke nødvendigvis får valgt inn de kandidatene de selv ønsker, fordi de unge representantene får forrang ved valgoppgjøret.

Et slikt forslag vil sikre ungdomsrepresentasjon i Kirkemøtet, men på bekostning av listestillernes prioritering av kandidater og velgernes innflytelse på hvem som blir valgt. Kirkerådet vurderer derfor at et slikt tiltak ikke er aktuelt.

Regler knyttet til listeforslag

Det gjeldende kirkevalgreglene § 7-1 (3) bokstav g fastsetter blant annet følgende som et vilkår til listeforslaget:

Listeforslag ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet skal inneholde minst 40 prosent kandidater av hvert kjønn, minst 20 prosent kandidater som er under 30 år samt kandidater fra minst tre prostier i bispedømmet. Minst en av kandidatene under 30 år bør plasseres på en av de tre øverste plassene på listen. Kandidater som fyller 30 år i valgåret regnes i denne sammenheng som under 30 år.

Det er altså et absolutt krav om at listeforslaget må inneholde minst 20 prosent kandidater som er under 30 år. I tillegg fastsetter reglene en retningslinje om at minst en av kandidatene under 30 år *bør* plasseres på en av de tre øverste plassene på listen. Den sistnevnte retningslinjen er ny og ble vedtatt av Kirkemøtet 2022. Det er for tidlig å vurdere hva slags betydning den får for andelen ungdom i Kirkemøtet, siden det ikke har vært gjennomført et valg ennå.

Kirkemøtet 2022 behandlet også et forslag om å fastsette følgende absolutte krav:

Listeforslag ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet skal inneholde minst 40 prosent kandidater av hvert kjønn, minst 20 prosent kandidater som er under 30 år, hvor minst én plasseres på topp 3 samt kandidater fra minst tre prostier i bispedømmet. Kandidater som fyller 30 år i valgåret regnes i denne sammenheng som under 30 år.

Forslaget hadde støtte av Kirkemøtets flertall, men var ikke ansett som tilstrekkelig utredet til å bli vedtatt på det aktuelle Kirkemøtet i henhold til Kirkemøtets forretningsorden.

Et argument for dette forslaget er at det vil sikre at de som stiller listeforslag, prioriterer å sette opp kandidater tilstrekkelig høyt på listen til at det er realistisk at de blir valgt. Det er ikke snakk om et nytt krav om antall unge på listen; det er snarere snakk om at de unge som uansett er påkrevd, må settes tilstrekkelig høyt opp. På den annen side har det blitt fremmet som et argument at det vil kunne være at unge ikke vil stille til valg, hvis de blir stående høyt på den aktuelle listen.

Arbeidsgruppe 3 fremmet i sin utredning forslag om at det burde fastsettes i kirkevalgreglene at minst en av de tre øverste kandidatene på listeforslaget skal være under 30 år:

For at dette skal være et tydelig signal til nomineringsgruppene, foreslår arbeidsgruppen at det fastsettes at det skal være en kandidat under 30 år blant de tre øverste kandidatene på listeforslaget. Samtidig mener arbeidsgruppen at dette ikke bør være et absolutt krav hvis en risikerer at det fører til at færre stiller liste. Arbeidsgruppen mener derfor det bør åpnes for at valgmyndighetene kan dispensere fra kravet.

Forslaget som ble fremmet i Kirkemøtet 2022, ivaretas innholdsmessig langt på vei av forslaget fra arbeidsgruppe 3. Ved at man fastsetter at det *skal* være et krav, vil listestillerne måtte forholde seg til dette kravet i sitt arbeid. Hvis kravet ikke er innfridd, vil de måtte gå i forhandlinger med valgmyndighetene. Samtidig vil valgrådet etter omstendighetene kunne dispensere fra kravet, dersom alternativet er at listen ikke blir godkjent. Kirkerådet anbefaler derfor at dette blir vedtatt som et tiltak for å øke ungdomsrepresentasjonen i Kirkemøtet.

Kirkerådet ber høringsinstansene om å gi tilbakemelding på hva slags tiltak som kan innføres for å øke ungdomsrepresentasjon i Kirkemøtet.

Økonomiske og administrative konsekvenser

En egen kvote for unge i den ordinære valgkanalen ville ha medført mer kompliserte valgoppgjør. Når det gjelder forslaget om å fastsette regler til listeforslaget, vil det kunne medføre en noe mer omfattende prosess mellom valgmyndighetene og listestillerne i forbindelse med prosessen med behandling av listeforslaget. For øvrig vurderes det som at tiltakene ikke har vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.